

PĂTRUNDEREA SLAVILOR ÎN BAZINUL INTRACARPATIC. AȘEZAREA DE LA MIERCUREA CIUC (ȘUMULEU) – GRĂDINA FODOR-KERT

István BOTÁR^a, József PUSKÁS^b

^a Muzeul Secuiesc al Ciucului, Miercurea Ciuc; e-mail: botaristvan@yahoo.com

^b Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj Napoca; e-mail: joska1987@yahoo.com

Keywords: early Slavs, Eastern Carpathians, settlement archaeology, ¹⁴C dates

Abstract: The paper presents new discoveries of the early Slavs in the Eastern Carpathians at the Miercurea Ciuc – Fodor-kert, Șumuleu site (Harghita County). The dwellings belonged to various types but all had ovens built of stones. It is remarkable the high proportion of clay pans among the exclusively handmade pottery. The dwellings were dated based on analogies but above all by ¹⁴C analysis. Based on these the settlement could have been founded already in the middle of the 5th century and it was abandoned latest by the middle of the 7th century.

Cuvinte-cheie: slavii timpurii, Carpații Răsăriteni, așezare, datări ¹⁴C

Rezumat: Articolul prezintă câteva complexe arheologice atribuite slavilor timpurii descoperite în regiunea Carpaților Răsăriteni la Miercurea Ciuc – situl Fodor-kert, Șumuleu (jud. Harghita). Locuințele documentate prezintă soluții diferite de plan, evidente în structura clădirilor, însă toate au cuptoare din piatră. În privința materialului ceramic lucrat exclusiv cu mâna se remarcă numărul mare al tăviștelor de lut. Datarea așezării se bazează nu doar pe analogii, ci mai ales pe analize ¹⁴C. Pe baza acestor date, apariția slavilor în valea Oltului Superior poate fi presupusă deja de la mijlocul secolului al V-lea, iar abandonarea acestei așezări poate fi datată cel mai târziu la mijlocul secolului al VII-lea.

Informațiile legate de realitățile epocii migrațiilor din depresiunea Ciucului, situată pe cursul superior al râului Olt (jud. Harghita), în Carpații Orientali, erau destul de vagi până în ultimii ani (Fig. 1). Faptul se datorează, pe de o parte, lipsei totale a datelor istorice referitoare la această zonă, pe de altă parte, cantității infime a cercetărilor arheologice axate asupra secolelor III–X d.Ch. efectuate aici (Fig. 2).

Deși în urma perieghzelor au ajuns în muzeul local (Muzeul Secuiesc al Ciucului, Miercurea Ciuc) fragmente ceramice lucrate cu mâna, care, uneori, erau etichetate ca aparținând „slavilor”, în lipsa oricăror date privind contextul arheologic, datarea și atribuirea culturală-etnică a acestora era și este destul de incertă. Colectorii acestor materiale nu aveau pregătire specifică și, mai ales, datorită barierelor ideologice anterioare anului 1989, în cele mai multe cazuri majoritatea fragmentelor ceramice lucrate cu mâna au fost inventariate, depozitate ca fiind din epoca fierului sau ca fiind „dacice”, fără ca șansa unei datări ulterioare să fi fost măcar presupusă. De exemplu, în cazul sitului discutat în rândurile următoare (Miercurea Ciuc/Șumuleu/Cioboteni Grădina Fodor-kert), pe baza datelor din literatură ne-am fi așteptat la o așezare preistorică. Părea, deci, o concluzie firească că bazinul Ciucului, intens populat în epoca dacică, a devenit o zonă abandonată, recucerită de natură după

formarea provinciei romane Dacia, deși zona discutată nu era integrată în Imperiul roman¹.

Această imagine a fost dezmințită în privința secolelor III–IV doar în ultimii ani, când, în urma unor descoperiri mai noi, cu ocazia unui studiu concentrat asupra acestei perioade, am identificat o serie de așezări aparținând culturii Sântana de Mureș – Cerneahov (SMC)².

Soarta bazinului Ciucului în secolele următoare ne-a rămas încă ascunsă. În literatura de specialitate, pe baza unor materiale arheologice incerte, nedocumentate, nepublicate, pe baza datelor din zonele învecinate (Covasna, valea Târnavelor)³ și pe baza toponimiei⁴, prezența slavilor (și continuitatea lor până în secolele XII–XIII, când ar fi „predat” denumirile slave către noile comunități așezate în zonă) era unanim acceptată, fără ca această presupunere să fi fost dovedită de date și informații locale. Contradicția a fost soluționată parțial doar în 2011, când au fost documentate pentru prima oară în Ciuc complexe arheologice atribuite secolelor VI–VII⁵, tocmai în situl despre care vom relata în continuare.

Situl Grădina Fodor-kert se află în partea nord-estică a orașului Miercurea Ciuc, pe un deal de pe malul drept, nordic al pârâului Șumuleu (confluent stâng, estic al râului Olt) pe teritoriul satului medieval Șumuleu. Aici au fost întreprinse mai multe cercetări preventive în anii 2011, 2014–2015 și în

¹ Cavruc 2000, p. 150. În urma cercetărilor din ultimii ani din mai multe sute de complexe, doar câteva s-au dovedit a fi din epoca hallstattiană.

² Botár 2010.

³ Beldiman 1987.

⁴ Kniezsa 1948.

⁵ <http://cimec.ro/arheologie/cronicaca2012/cd/index.htm>